

JESAJA

Gud kaller sitt folk til å stole på ham og bli hans tjenere slik at verden kan kjenne ham og bli reddet

**KEEP
CALM
AND
TRUST
GOD!**

Han bør kalles en evangelist snarere enn en profet fordi han beskriver alle Kristi og Kirkens mysterier så tydelig at du skulle tro at han forfatter en historie om det som allerede har skjedd i stedet for å profetere om det som kommer.

– Hieronymus (342 - 420 e.Kr.)

*...fordi jeg mener at han tydeligere forutsier
evangeliet og kallet til hedningene enn de andre.*

– Augustin (354 - 430 e.Kr.)

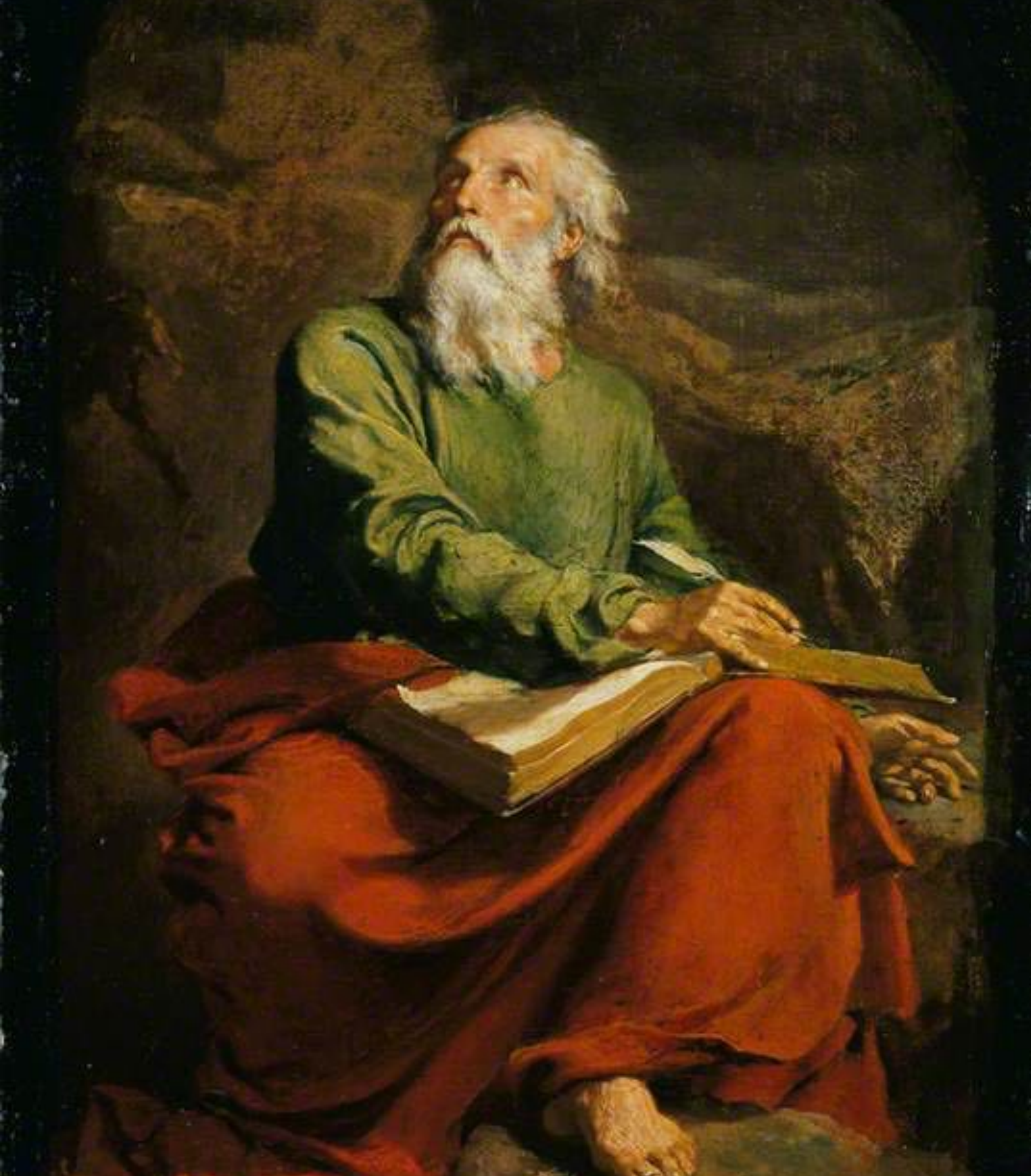
HISTORISK & POLITISK SITUASJON

- Aktiv som profet i Jerusalem (1:1) ca. 740-700 f.Kr.
- Assyria på offensiven fra 745 f.Kr.
- 735 f.Kr.: Syria og Nordriket (Israel) angriper Juda (kap 7)
- 732 f.Kr.: Assyria tar Syria
- 722 f.Kr: Assyria tar Nordriket
- 701 f.Kr.: Assyria tar alle de 46 befestede byene i Juda, men klarer ikke innta Jerusalem (kap 36-39)
- 586 f.Kr.: Babylon tar Juda og Jerusalem
- 539 f.Kr.: Persia tar Babylon og lar Juda vende tilbake fra eksilet

Den relative sikkerheten som Ussia hadde etablert var ikke uten trussel. Selv om de små nasjonene i Levanten først stort sett ikke la merke til det, holdt en formidabel supermakt på å stige i nordøst. Tiglat-Pileser av Assyria hadde rettet blikket mot Egypts skatter, og kongedømmene i Israel og Juda lå rett på hans vei. Assyrias fremvekst og politikken i Kanaan blir like mye bakteppet for Jesajas budskap.

– Daniel Lewis

PROFETEN JESAJA

- Sønn av *Amoz* (1:1). Jødisk tradisjon sier han var en slektning av Ussia, men det er usikkert hvor pålitelig dette er. Ser ut til å ha bodd i Jerusalem.
- Gift med en «profetinne» (8:3). Minst to sønner med symbolske navn: Sjear-Jasjub («*en rest skal vende om*») (7:3 —> 10:21-22) og Maher-Sjalal-Hasj-Bas («*brått-bytte-raskt-rov*») (8:1).
- Det pseudepigrafiske skriftet *Jesajas himmelfart* (2. årh. e.Kr.) inneholder tradisjonen om at Jesaja ble saget i to av Kong Manasse siden han ikke ville trekke tilbake budskapet sitt. Mulig at Hebr 11:37 refererer til dette. Finnes også hos Justin Martyr (ca. 100-165 e.Kr.), Tertullian (ca. 160-240 e.Kr.) og i Talmud.

1-5	Introduksjon: Problemet	1-12: Dom og håp for Jerusalem	Del 1: Synd og dom
6	Kortversjonen av løsningen (Jesajas kall)		
7-12	Gud er til å stole på, ikke nasjonene. (1. test)		
13-23	Nasjonene dømmes	13-27: Dom og håp for nasjonene	
24-27	Hele jorden skal dømmes		
28-33	Ikke stol på Egypt for hjelp mot Assyria	28-39: Trusselen fra Assyria	
34-35	Oppsummering & konklusjon: Edoms vei eller Guds vei?		
36-39	Hiskia som en som stoler på Gud (2. test)		
40	Eksilet skal ta slutt	40-48: Gud har fortsatt kontrollen og gir håp	
41-47	Gud mot avgudene		
48	Israel er fortsatt troløse, men Gud skal gjøre noe nytt		
49	Herrens tjener skal være et lys for nasjonene	49-55: Herrens tjener fullfører Guds plan	Del 2: Gjenopprettelse
50-53	Herrens tjener skal avvises og dø som skyldoffer		
54-55	Takknemlighet for Herrens rettferdighet for alle		
56-59	Lev etter Guds karakter, ikke i loviskhet	56-66: Hvordan leve ut Guds vilje	
60-66	Klimaks: Gud vil fullføre alle ting		

Kap. 40-55 blir ofte tilskrevet en profet under det babylonske fangenskapet (586-539 f.Kr.) kalt Deutero-Jesaja, «den andre Jesaja». Han må ha stått i tradisjonen fra den første Jesaja.

Stemmen i Kap. 56-66 tilskrives gjerne en Tritojesaja, «tredje Jesaja», men noen mener teksten har samme opphav som Kap. 40-55.

– *Bibelselskapet: Litteraturutgaven*

Profeten Jesaja: Kap 1-39

Deutero-Jesaja: Kap 40-55

Trito-Jesaja: Kap 56-66

FORFATTER: JESAJA ELLER JESAJA + DISIPLENE HANS? (8:16, 29:10-12, 30:8-9)

- A) **Profeten Jesaja skrev hele boken:** Det tradisjonelle synet helt fram til 1775, med unntak av et par rabbinere i det 11. og 12. årh.
- B) **Fra 1775:**
 1. Kap 1-39: «Første Jesaja» — Profeten Jesaja (700-tallet f.Kr.).
 2. Kap 40-55: «Andre Jesaja» — En disippel av Jesaja som basert på kap 1-39 kom med nye profetier (ca 550 f.Kr.).
 3. Kap 56-66: «Tredje Jesaja» — En tredje forfatter som kommer med flere anvendelser av de tidligere profetiene etter at folket er tilbake fra eksilet (ca. 500 f.Kr.)

ARGUMENTER FOR ULIKE FORFATTERE:

Profetien Jesaja: Kap 1-39

Deutero-Jesaja: Kap 40-55

Trito-Jesaja: Kap 56-66

1. Profetier om en tid lenge etter passer dårlig med profetiens funksjon i samtiden. Kap 40-66 ville ikke gi mening for Jesajas samtidige. Profetiene knyttes derfor til ulike historiske situasjoner og perioder. Kap 40-66 fremstår som «anonyme» tekster.
2. «Andre Jesaja» ser på ødeleggelsen av tempelet som fortid. Ville det gi mening for Gud å si det slik før det ble ødelagt?
3. Kyros virker å allerede være identifiserbar (44:28; 45:1, 13)
4. Kap 6 sier at Jesaja skulle profetere helt til en ødeleggelse, men ikke etter dette.
5. Mark 1:2-3 siterer fra Jesaja og Malaki som kun «Jesaja». Kunne ikke hele Jesajaboka har blitt tillagt Jesaja siden han er hovedprofeten i mer enn halve boka?
6. Når Jesus og NTs forfattere refererer til «Jesaja», menes boka og ikke forfatteren.

ARGUMENTER FOR PROFETEN JESAJA SOM FORFATTER:

1. Joh 12:38-41 refererer til både kap 53 og kap 6 som «profeten Jesaja». Mest naturlig å forstå dette som personen og ikke boka. Det samme gjelder de andre NT-sitatene fra Jesaja. Også Jesus.
2. Ingen manuskripter har noen deling mellom disse delene.
3. Flere uttrykk går gjennom hele boka. Mer rimelig pga én forfatter enn at flere forfattere med vilje etterlignet hverandre.
4. Kap 40-66 har ingen historiske referanser.
5. Kap 40-55 snakker mye om avgudsdyrkelse, men dette var ikke relevant etter 586 f.Kr. De ettereksilske bøkene nevner aldri avgudsdyrkelse som en synd etter eksilet.

FLERE ARGUMENTER FOR PROFETEN JESAJA SOM FORFATTER:

6. Jesaja kan ha lange budskap til fremtidige generasjoner siden Esek 39-48, Dan 7-12 og Sak 9-14 også gjør dette, og siden han også taler til nasjoner som aldri hørte budskapet (kap 13-23). 1 Pet 1:10-12 sier at profetene også fikk budskap langt frem i tid som de ikke skjønte helt selv.
7. Å navngi Kyros lenge før er ikke noe problem for Gud, selv om det kanskje er uvanlig. Alternativt: Kyros II (44:28; 45:1, 13) var riktignok konge av Persia 559–530 f.Kr., men bestefaren Kyros I regjerte 652-600 over halve Persia. Altså var en *Kyros* kjent ca 70 år før Juda gikk i eksil, og assosiert med det voksende Persia kanskje så tidlig som 670 f.Kr. Hvis legenden om Jesajas død under Manasse (687-643) er troverdig, kan Jesaja ha levd fram til Kyros I.
8. Kap 13 forutsier Babylons undergang lenge før det skjer, og lenge før Babel ble stormakt. Det sies tydelig at Jesaja selv så dette. Og han sier det samme i 39:6-7.
9. Overskriften i 1:1 gjelder hele boka og gir inntrykk av at hele boka ble til under disse kongene.

“The “one Isaiah” position may be the only one that takes the book’s own claims seriously.”

– Richard Schultz

1-5	Introduksjon: Problemet	1-12: Dom og håp for Jerusalem	Del 1: Synd og dom
6	Kortversjonen av løsningen (Jesajas kall)		
7-12	Gud er til å stole på, ikke nasjonene. (1. test)		
13-23	Nasjonene dømmes	13-27: Dom og håp for nasjonene	
24-27	Hele jorden skal dømmes		
28-33	Ikke stol på Egypt for hjelp mot Assyria	28-39: Trusselen fra Assyria	
34-35	Oppsummering & konklusjon: Edoms vei eller Guds vei?		
36-39	Hiskia som en som stoler på Gud (2. test)		
40	Eksilet skal ta slutt	40-48: Gud har fortsatt kontrollen og gir håp	
41-47	Gud mot avgudene		
48	Israel er fortsatt troløse, men Gud skal gjøre noe nytt		
49	Herrens tjener skal være et lys for nasjonene	49-55: Herrens tjener fullfører Guds plan	Del 2: Gjenopprettelse
50-53	Herrens tjener skal avvises og dø som skyldoffer		
54-55	Takknemlighet for Herrens rettferdighet for alle		
56-59	Lev etter Guds karakter, ikke i loviskhet	56-66: Hvordan leve ut Guds vilje	
60-66	Klimaks: Gud vil fullføre alle ting		

DOM OG HÅP FOR JERUSALEM

Kap 1-12

1-5	Introduksjon: Problemet	1-12: Dom og håp for Jerusalem	Del 1: Synd og dom
6	Kortversjonen av løsningen (Jesajas kall)		
7-12	Gud er til å stole på, ikke nasjonene. (1. test)		
13-23	Nasjonene dømmes	13-27: Dom og håp for nasjonene	
24-27	Hele jorden skal dømmes		
28-33	Ikke stol på Egypt for hjelp mot Assyria	28-39: Trusselen fra Assyria	
34-35	Oppsummering & konklusjon: Edoms vei eller Guds vei?		
36-39	Hiskia som en som stoler på Gud (2. test)		
40	Eksilet skal ta slutt	40-48: Gud har fortsatt kontrollen og gir håp	
41-47	Gud mot avgudene		
48	Israel er fortsatt troløse, men Gud skal gjøre noe nytt		
49	Herrens tjener skal være et lys for nasjonene	49-55: Herrens tjener fullfører Guds plan	Del 2: Gjenopprettelse
50-53	Herrens tjener skal avvises og dø som skyldoffer		
54-55	Takknemlighet for Herrens rettferdighet for alle		
56-59	Lev etter Guds karakter, ikke i loviskhet	56-66: Hvordan leve ut Guds vilje	
60-66	Klimaks: Gud vil fullføre alle ting		

ÅPNING (KAP 1): EN SMAKEBIT AV TEMAENE I BOKA

- Ny overskrift i 2:1 —> kap 1 skilles ut fra det som følger
- Beskriver situasjonen: Åndelig frafall, ondskap, tom religion, urett, mord, korrupsjon. (v. 2-23). Boka «rammes inn» av *opprør* (v. 2 og 66:24).
- Det er fortsatt håp (v. 9). De har en mulighet for tilgivelse og gjenopprettelse hvis de er villige og lydige (v. 18-20)
- Løsningen er en renselse (v. 16, 24-31), både fysisk ved eksilet og åndelig ved Herrens tjener (—> 4:4, kap 53, kap 65-66).
- *Hovedtema: Gud kaller sitt folk til å stole på ham og bli hans tjenere slik at verden kan kjenne ham og bli reddet.*

► «I de siste dager» —> ofte messiansk

2,1-4: MÅLET

► *Folkeslagene strømmer til Herrens tempelberg* —> alle mennesker kan komme til tro på Jesus som er oppfyllelsen av tempelet

► *Herrens ord går ut fra Jerusalem* —> Jesus og apostlenes misjon

► *Dømme mellom folkeslag* —> Jesu gjenkomst

► *Ikke lenger krig* —> Evigheten i fred

Hvordan kan Gud komme fram til dette målet? Følg med...

5,1-7: SANGEN OM HERRENS VINGÅRD

- Om Gud og hans folk (v. 7)
- v. 2, 4: Gud gjorde alt klart for at de skulle bære frukt, men han fikk bare dårlig frukt: Blod og skrik i stedet for rett og rettferd (v. 7)
- Dommen (v. 5-6): Vil ikke beskytte dem mer, vil bli til en ødemark.

6 VE-ROP (5,8-23)

1. De rike og grådige (v. 8)
2. De rike/festende (v. 11-12)
3. De som tror de skal unnsnippe dommen, som ser på Gud nesten som sin tjener. (v. 18-19)
4. De som snur opp-ned på Guds vilje (v. 20)
5. De som tror de vet bedre enn Gud (v. 21)
6. De drikkende, korruperte dommerne (v. 22-23)

1-5	Introduksjon: Problemet	1-12: Dom og håp for Jerusalem	Del 1: Synd og dom
6	Kortversjonen av løsningen (Jesajas kall)		
7-12	Gud er til å stole på, ikke nasjonene. (1. test)		
13-23	Nasjonene dømmes	13-27: Dom og håp for nasjonene	
24-27	Hele jorden skal dømmes		
28-33	Ikke stol på Egypt for hjelp mot Assyria	28-39: Trusselen fra Assyria	
34-35	Oppsummering & konklusjon: Edoms vei eller Guds vei?		
36-39	Hiskia som en som stoler på Gud (2. test)		
40	Eksilet skal ta slutt	40-48: Gud har fortsatt kontrollen og gir håp	
41-47	Gud mot avgudene		
48	Israel er fortsatt troløse, men Gud skal gjøre noe nytt		
49	Herrens tjener skal være et lys for nasjonene	49-55: Herrens tjener fullfører Guds plan	Del 2: Gjenopprettelse
50-53	Herrens tjener skal avvises og dø som skyldoffer		
54-55	Takknemlighet for Herrens rettferdighet for alle		
56-59	Lev etter Guds karakter, ikke i loviskhet	56-66: Hvordan leve ut Guds vilje	
60-66	Klimaks: Gud vil fullføre alle ting		

KAP 6: JESAJAS KALL

- ▶ Hvorfor kommer ikke dette før nå i boka? Fordi det ikke skjedde før nå, eller er det plassert her med en teologisk hensikt?
- ▶ Uansett får det en teologisk hensikt - det gir løsningen på problemet i kap 1-5, som utbroderes videre i boka: *Folket må (som Jesaja) innse at de ikke kan gjøre noe med problemet. De må (som Jesaja) bli rensset og sonet for, slik at de kan bli sendt.*
- ▶ En «hengsel» mellom kap 1-5 og kap 7-12 (som det henger kronologisk sammen med)

KAP 6: JESAJAS KALL

- Det året Ussia døde: 740 f.Kr. Etter 52 år på tronen! En ny situasjon for de fleste, og de var spente på kong Ahas og på Assyria.
- Jesaja ser at den virkelige kongen er Gud selv (v. 5), som fyller hele jorden med sin herlighet. (v. 3) Gud er større enn de fleste har tenkt.
- Men budskapet vil ikke bli mottatt (v. 9-10)
- v. 11-13: Budskapet skulle vare til eksilet i Babylon (586-539 f.Kr.)

KAP 6: JESAJAS KALL

- A. Guds storhet og Jesajas/folkets synd (v. 1-5) —> kap 7-39
- B. Guds villighet og makt til å utfri sitt folk (v. 6-8) —> kap 40-55
- C. Den vanskelige virkeligheten med å være Guds tjenere i uimottagelige omgivelser (v. 9-13) —> kap 56-66

Holy Is The Lord

HVA MED OSS?

1. «Israels Hellige» brukes 25 ganger i Jesaja (og ellers bare 6 ganger i GT). Det virker som om opplevelsen i kap 6 preget ham resten av livet. Har Guds hellighet satt et slikt preg på oss?
2. Jesaja måtte forkynne dom slik at en senere generasjon skulle høre budskapet og bli frelst. Er vi villige til å gjøre det Gud vil selv om ingen blir frelst? Er det fristende å si eller forkynne «det som klør i øret» (2. Tim 4:3)?
3. Jesus brukte Jes 6:9-10 om sin egen tjeneste og hvorfor han taler i lignelser (Matt 13:14-15). Jesajas tjeneste pekte fram på Jesu tjeneste, og vi har også et «profetisk budskap» til en verden som ofte ikke vil høre. Hvordan takler vi dette?

KAP 7: SYRIA OG ISRAEL ANGRIPER JUDA (CA. 735 F.KR.)

- Ahas vil ikke bli med på en koalisjon med Syria og Israel mot Assyria. Resin og Pekah angriper for å avsette Ahas og innsette Tabeels sønn (v. 6) i stedet.
- Løsningen er å stole på Gud (v. 4-9). Ahas velger Assyria (2 Kg 16:5-9) og andre guder (2 Kg 16:3-4, 10-19).
- Tegnet: Immanuel («Gud [er] med oss»)
 - Jesus i Matt 1:23, men det skulle jo være et tegn for Ahas....?
 - Syria og Israel skal være borte før gutten vet forskjell på godt og ondt (v. 15-16, 22). Trusselen var borte i 732 f.Kr. da Assyria angrep.

KAP 7: SYRIA OG ISRAEL ANGRIPER JUDA (CA. 735 F.KR.)

- Var det Jesajas egen sønn? (parallell mellom 7:16 og 8:4)
 - «Jomfru» (gr.) eller «ung kvinne» (hebr.)? Ofte synonymmer, men ikke dersom det var Jesajas andre sønn.
 - Immanuel på Jesajas tid var født av en ung kvinne (kanskje var hun jomfru da han ble unnfanget), og han skulle være et tegn på at **Gud ville være med dem og redde dem fra fiendene.**
- ➔ *Jesus ble født av en jomfru (dvs. at hun fortsatt var jomfru da Jesus ble født) og han var virkelig og bokstavelig “Gud med oss” som reddet oss.*

KAP 7-12: GUD ER TIL Å STOLE PÅ, IKKE NASJONENE.

- Gud vil redde dem fra Israel og Syria (7:17-25), men Assyria vil komme over Juda også (8:5-10) (—> 701 f.Kr.)
 - Immanuel nevnes igjen i 8:8 og 8:10. Han er landets egentlige konge. (—> Messias?) Assyrerne vil ikke klare å ta hele landet, for Gud er med dem. (—> 701 f.Kr.)
- 8,11-18: Derfor må de stole på Gud og ikke politiske løsninger.
- 8,19-23: Ikke stol på spådomsånder og guder heller.
- 9,1-5: Galilea var nylig blitt erobret og befolket på nytt av hedninger - og gjennom århundrenes løp ble området gjenstand for vitser og fornærmelser (f.eks. Joh 1:46).
 - Oppfylt når Jesus flytter til Kapernaum (Matt 4,13-16) og setter Galilea på kartet igjen. Han er lyset som stråler fram.
- 9,6-7: Ahas har feilet, men en idealkonge, et barn, vil gjøre ende på all krig og etablere et evig rike med rettferdighet (—> Messias).

KAP 11: EN KVIST FRA ISAIS STUBBE (DAVIDSKONGEN)

- Skog og skogrydding har blitt brukt som metafor for krig flere ganger (2:12-13, 5:5, 7:2, 7:23-25, 10:17-19, 10:33-34).
- Jesajas budskap skulle vare til *bare en stubbe står igjen. Den stubben er en hellig ætt.* (6:13, 4:2) Davids «skog» (slekt) ville også hogges ned (dømmes), men håpet var ikke ute for det.
- Messias vil ha Herrens Ånd (v. 2), skal dømme rettferdig (v. 3-5), bringe fred (v. 6-9a), alle skal kjenne Gud (v. 9b) og folkeslagene skal komme (v. 10).
- En ny *utgang* skal finne sted fra hele deres kjente verden (v. 11-16).
 - *Den dagen* (v. 11) ser ut til å sette dette i en Messias-kontekst (v. 10).
 - *Messias* er den som samler folkene (v. 10, 12) og Israel & Juda fra de fire verdenshjørner (v. 12).
 - Virker som en åndelig samling ved troen på Jesus (med evt. tilbakevendingen fra eksilet som et frampek)

ANVENDELSE AV KAP 1-12

1. I kap 12 skal folket takke for frelsen og gjøre Gud og hans gjerninger kjent blant folkene (v. 4-5). På samme måte følger hedningemisjonen i NT av at Messias har kommet (kap 11). Sier vi som Jesaja: «Jeg! Send meg!»?
2. Ahas stoler på Assyria og gir sølv og gull fra tempelet til assyrerne, kopierer alteret deres og gjør endringer i tempelet av hensyn til assyrerkongen (2 Kong 16:10-18).
 - Når vi stoler på noe annet enn Gud fordi vi er redde, kan det føre til et åndelig kompromiss.
 - «If our greatest treasure - communion with the living God - is safe, of what can we be afraid? Yet we are afraid of so many things. So our fears can serve an important purpose - they show us where we have really located our heart's treasure. Follow the pathway of the fear back into your heart to discover the things you love more than God.» (Tim Keller om Salme 27)
 - *Hva frykter du? Klarer du å finne ut hva frykten kommer av?*

DOM OG HÅP FOR NASJONENE

Kap 13-27

1-5	Introduksjon: Problemet	1-12: Dom og håp for Jerusalem	Del 1: Synd og dom
6	Kortversjonen av løsningen (Jesajas kall)		
7-12	Gud er til å stole på, ikke nasjonene. (1. test)		
13-23	Nasjonene dømmes	13-27: Dom og håp for nasjonene	
24-27	Hele jorden skal dømmes		
28-33	Ikke stol på Egypt for hjelp mot Assyria	28-39: Trusselen fra Assyria	
34-35	Oppsummering & konklusjon: Edoms vei eller Guds vei?		
36-39	Hiskia som en som stoler på Gud (2. test)		
40	Eksilet skal ta slutt	40-48: Gud har fortsatt kontrollen og gir håp	
41-47	Gud mot avgudene		
48	Israel er fortsatt troløse, men Gud skal gjøre noe nytt		
49	Herrens tjener skal være et lys for nasjonene	49-55: Herrens tjener fullfører Guds plan	Del 2: Gjenopprettelse
50-53	Herrens tjener skal avvises og dø som skyldoffer		
54-55	Takknemlighet for Herrens rettferdighet for alle		
56-59	Lev etter Guds karakter, ikke i loviskhet	56-66: Hvordan leve ut Guds vilje	
60-66	Klimaks: Gud vil fullføre alle ting		

KAP 13–23: NASJONENE DØMMES

- 13,1 — 14,23: **Babel** skal gå under for mederne pga ondskap og stolthet, men Israel skal få komme hjem (539 f.Kr.).
 - 14:12-15 handler om kongen av Babel — ikke djevelen!
 - «*Hvor du er falt fra himmelen, du morgenstjerne...*»
 - Latin: *quomodo cecidisti de caelo lucifer...*
 - *Handler om Babelkongens stolthet, ikke om djevelens fall.*
- 14,24-27: **Assyria** skal knuses (605 f.Kr.)
- 14,28-32: **Filisterne** må ikke glede seg over Assyrias tilsynelatende svakhet (ca. 715 f.Kr.). Det er bare tilflukt å finne på Sion.
- Kap 15-16: **Moab** skal gå under pga stolthet (715 f.Kr.). Etter det skal en Davidskonge dømme rett.
- Kap 17: **Damaskus** skal bli til en ruin (732 f.Kr.) og **Efraim** skal miste sin borg fordi de har glemt Gud sin frelser (722 f.Kr.)

KAP 18, 20: DOM OG HÅP FOR KUSJ

Kap 18: Ve-rop over Kusj

- Kusj = Etiopia og nordlige Sudan. Var ett rike med Egypt fra 715 f.Kr.
- v. 1-2: Insektssvermene langs Nilen? Eller skip som insekter? Trolig gikk budskapene til Hiskia om å danne allianse mot Assyria.
- v. 3-6: Gud ser rolig på nasjonenes handlinger og vil stoppe Assyria selv. (701 f.Kr.)
- v. 7: Håp om frelse for kusjittene. De vil komme til Herrens fjell med gaver.
- *Historisk:* At de skal komme til Jerusalem for å søke Gud. *Messiansk:* At de skal komme til tro på Jesus (2:3-4, 11:11, Apg 8:26-40).

Kap 20: Dommen gjennom Assyria.

- v. 1: Siden 715 f.Kr. hadde Egypt/Kusj prøvd å danne allianse mot Assyria. Asjdod (Filistia) prøvde derfor å bryte med Assyria og ble angrepet i 711 f.Kr.
- v. 2-6: Jesajas handlinger var tegn på at Egypt og Kusj kommer til å bli tatt av Assyria. Folk kommer til å fortvile over at deres eneste håp mot assyrerne var borte.
- Oppfylt i 671 f.Kr.

Det nytter ikke å stole på andre enn Gud

KAP 13–23: NASJONENE DØMMES

- Kap 19-20: **Egypt** skal overgis til en mektig konge (671 f.Kr), men mange av egypterne skal vende om til Gud senere og det skal være fred mellom stormaktene Assyria og Egypt. 1. Mos 12:3 oppfylles og de skal begge kalles Guds folk sammen med Israel. (*Messias*)
- 21,1-10: **Babel** skal falle for Media (539 f.Kr.)
- 21,11-12: **Edom?** (Kommer tilbake senere...)
- 21,13-16: **Arabia?** (ødemarken = *arab*) — skal flykte pga krig
- Kap 22: **Jerusalem** skal tas av en fiende (før 701 f.Kr., 36:3), men folket ser ikke etter Gud som stod bak. Deres perspektiv er det samme som nasjonene, og de dømmes derfor på samme måte.
- Kap 23: **Tyrus** dømmes for sin stolthet (701, 663, 573, 332 f.Kr.)

Hvorfor trenger Juda å høre dette?

KAP 24-27: HELE JORDEN SKAL DØMMES

Hele jorden dømmes, bare en rest slipper unna (24:6).

Fiendene går under (25:10-12)

Herrens motstandere utslettes (26:11-14)

De onde kreftene skal gjøres slutt på (27:1)

Kap 25: Jubel fordi Gud dømmes voldsmenn (v. 1-5) og fordi fremtiden ser lys ut for Guds folk. Herrens festmåltid holdes (v. 6), døden oppslukes (v. 8) og det skal ikke være noen tårer (v. 8).

Kap 26: Fred for de som stoler på Gud (v. 3-4) og som søkte ham da han straffet dem (v. 16). De skal nå frem til oppstandelsen fra de døde (v. 19).

Kap 27: Vingården (kap 5) gjenopprettes (v. 2-3). Israel skal samles fra Assyria til Egypt (v. 12-13, jf. 11:11-16).

KAP 13-27: OPPSUMMERING OG ANVENDELSE

- **Oppsummering:** Gud kontrollerer nasjonene og vil bruke Assyria til å dømme dem. Ikke engang Egypt kan hjelpe. Assyria skal deretter knuses (av Babel), og Babel vil tas av Media.
- **Poenget:** Ikke stol på nasjonene, ikke søk dem for å få hjelp. De har stolt på seg selv og ikke på Gud, og stoltheten deres skal dømmes. Løsningen og eneste mulighet er å vende om til Gud. og bøye seg for ham.
- **Anvendelse:**
 - Hvorfor er stolthet og arroganse en synd?
 - Fordi det er selve «grunnsynden» (Rom 1): Man vil ikke bøye seg for Gud.
 - Fordi vi er kalt til å følge etter Jesus i det motsatte: i ydmykhet (Filipperne)
 - Hva betyr det for ditt liv at Gud har kontroll på verdenshistorien?

TRUSSELEN FRA ASSYRIA

Kap 28-39

1-5	Introduksjon: Problemet	1-12: Dom og håp for Jerusalem	Del 1: Synd og dom
6	Kortversjonen av løsningen (Jesajas kall)		
7-12	Gud er til å stole på, ikke nasjonene. (1. test)		
13-23	Nasjonene dømmes	13-27: Dom og håp for nasjonene	
24-27	Hele jorden skal dømmes		
28-33	Ikke stol på Egypt for hjelp mot Assyria	28-39: Trusselen fra Assyria	
34-35	Oppsummering & konklusjon: Edoms vei eller Guds vei?		
36-39	Hiskia som en som stoler på Gud (2. test)		
40	Eksilet skal ta slutt	40-48: Gud har fortsatt kontrollen og gir håp	
41-47	Gud mot avgudene		
48	Israel er fortsatt troløse, men Gud skal gjøre noe nytt		
49	Herrens tjener skal være et lys for nasjonene	49-55: Herrens tjener fullfører Guds plan	Del 2: Gjenopprettelse
50-53	Herrens tjener skal avvises og dø som skyldoffer		
54-55	Takknemlighet for Herrens rettferdighet for alle		
56-59	Lev etter Guds karakter, ikke i loviskhet	56-66: Hvordan leve ut Guds vilje	
60-66	Klimaks: Gud vil fullføre alle ting		

KAP 28–39: TRUSSELEN FRA ASSYRIA

- ▶ Kap 28-33: Israels ledere ønsker å inngå en allianse med Egypt for å få beskyttelse mot Assyria. Løsningen er å omvende seg og stole på Gud, ikke på Egypt. I stedet for disse lederne loves det en konge som skal regjere i rettferdighet og fred (32:1-8) og at Herren skal være deres konge (33:17-22).
- ▶ Kap 34-35: Oppsummering og konklusjon. Å stole på denne verden er å velge ødeleggelse (kap 34) — å stole på Gud er å velge velsignelse (kap 35).
- ▶ Kap 36-39: Fortellende tekst om beleiringen i 701 f.Kr. Hiskia er en som stoler på Gud og reddes fra assyrerne.

KAP 28–33: IKKE STOL PÅ EGYPT FOR HJELP MOT ASSYRIA

- **Kap 28:** Nordrikets ledere, prester og profeter skal dømmes (722 f.Kr.), men en rest skal slippe unna (v. 1-13). Juda stoler på at løgn og svik vil redde dem fra Assyria, men bare den som stoler på Herren vil ha ro. (v. 14-22).
- **Kap 29:** Jerusalem skal angripes fordi de ikke har hørt på profetene (v. 11-12). De har en religiøs fasade pga «det rette offerstedet», men de er langt borte fra Gud (v. 13) og stoler ikke på ham (v. 15-16). Dommen kommer, og de hjelpeløse og fattige skal juble (v. 17-24).
- **Kap 30:** Juda er trassige barn (v. 1, 9, 1:2, 66:24) og stoler på Egypt i stedet for Gud. Men Egypt kan ikke hjelpe. Eneste løsning er å vende om og holde seg i ro i tillit til Gud (v. 15). Dommen vil føre til omvendelse (v. 19-22) og gjenopprettelse (v. 23-26). Gud vil også slå Assyria (v. 27-33).
- **Kap 31:** Ve dem som stoler på Egypt i stedet for på Gud. De må vende om til den eneste som kan hjelpe.
- **Kap 32-33:** Det kommer en nød før frelsen — om de setter sitt håp til Herren (32:1-2) som sin konge (33:22).

KAP 34–35: OPPSUMMERING OG KONKLUSJON TIL KAP 28–33

(En parallell til kap 24-27 som en konklusjon til kap 13-23)

Kontrast: Et fruktbart land blir til ørken (kap 34), og en ørken blir til en hage (kap 35)

Kap 34: Edoms vei (ørken)

Hele jorden skal dømmes og bli til en ødemark. Edom representerer «anti-Israel» og dermed alle nasjoners motstand mot det Gud gjør i verden. (4. Mos 20:14-21)

Arrogante mennesker kan ikke bli stående foran Gud. Derfor ingen vits i å stole på politiske allianser med en nasjon.

Å alliere seg med nasjonene er å velge en ørken. Å ville være uavhengig av Gud og bygge våre egne riker på jorden er å redusere oss selv til ødeleggelse.

Kap 35: Guds vei (hage)

De som ikke følger nasjonenes vei men velger å vente på og stole på Gud, selv om det er i en ørken, vil oppdage Den hellige veien tilbake til Sion.

Kanskje både tilbake fra Babylon (v. 5-7, etter at Gud dømmer nasjonene ved Assyria i kap 28-33) og messiansk (v. 8-10, Matt 11:2-5).

Å stole på Gud er å velge en hage med overflod, velsignelse og hellighet.

1-5	Introduksjon: Problemet	1-12: Dom og håp for Jerusalem	Del 1: Synd og dom
6	Kortversjonen av løsningen (Jesajas kall)		
7-12	Gud er til å stole på, ikke nasjonene. (1. test)		
13-23	Nasjonene dømmes	13-27: Dom og håp for nasjonene	
24-27	Hele jorden skal dømmes		
28-33	Ikke stol på Egypt for hjelp mot Assyria	28-39: Trusselen fra Assyria	
34-35	Oppsummering & konklusjon: Edoms vei eller Guds vei?		
36-39	Hiskia som en som stoler på Gud (2. test)		
40	Eksilet skal ta slutt	40-48: Gud har fortsatt kontrollen og gir håp	
41-47	Gud mot avgudene		
48	Israel er fortsatt troløse, men Gud skal gjøre noe nytt		
49	Herrens tjener skal være et lys for nasjonene	49-55: Herrens tjener fullfører Guds plan	Del 2: Gjenopprettelse
50-53	Herrens tjener skal avvises og dø som skyldoffer		
54-55	Takknemlighet for Herrens rettferdighet for alle		
56-59	Lev etter Guds karakter, ikke i loviskhet	56-66: Hvordan leve ut Guds vilje	
60-66	Klimaks: Gud vil fullføre alle ting		

KAP 36–39: HISKIA SOM EN SOM STOLER PÅ GUD (2. TEST)

Ahas allierte seg med Assyria (2 Kong 16:7). Hiskia «arver» dette og gjør opprør (2 Kong 18:7). Dette fører til at assyrerne angriper i 701 f.Kr. (2 Kong 18:17)

«Hva er det du stoler på, siden du kjenner deg så trygg?» (36:4)

1. Hevder at Egypt ikke kan stoles på (v. 6)
2. Prøver å få Hiskia til å tvile på om det var rett å rive ned altrene og offerhaugene (v. 7, 2 Kong 18:4)
3. Tilbyr en økonomisk belønning? Kanskje mest for å poengtere at Hiskia ikke har mange folk (v. 8)
4. Kanskje verst av alt: De hevder at Israels Gud har bedt dem ødelegge Juda (v. 10)
5. Snakker judeisk slik at folket skal høre det og gjøre opprør mot Hiskia. (v. 11-20)
6. Hevder at ingen andre guder har klart å redde sine land fra assyrerne (v. 18-20)

Minner om en viss slanges retorikk... Sår tvil om hva Gud har sagt og lovt.

	Ahas (1. test)	Hiskia (2. test)
Hvor?	«ved enden av vannledningen fra Øvredammen, på veien til vaskeplassen» (7:3)	«ved vannledningen fra Øvredammen, ved veien til vaskeplassen» (36:2)
Henvender seg til profeten?	Nei (7:3)	Ja (37:2)
Tegn fra Gud?	Vil ikke ta imot, men fikk Immanuel-tegnet likevel (7:10-17)	Tar imot (37:30, 38:7) og ber om dem (38:22).
Tro/tillit til Gud?	Nei, stolte ikke på at Gud var med dem («Immanuel»), stolte i stedet på Assyria.	Ja, stolte på at Gud var med dem («Immanuel»), reddes fra Assyria.

Poenget:

Stol på Guds løfte om å forsvare Jerusalem for Davids skyld (37:35) — ikke på politiske allianser.

«SÅ GIKK HERRENS ENGEL UT OG SLO I HJEL 185000 MANN I ASSYRERNES LEIR» (37:36)

- Nederlaget nevnes ikke i den assyriske versjonen (*Sankeribs prisme*). Men Jerusalem er den eneste byen som nevnes som beleiret på *Sankeribs stela*, uten at seieren nevnes.
- 37,7-9: Han får høre om et opprør og avslutter beleiringen.
- Forslag:
 - Den greske historikeren Herodotus (400-tallet f.Kr.) skriver at assyrerne ble angrepet av mus (evt. pest via mus) da de angrep Egypt. En annen historie, eller så han på beleiringen av Jerusalem som en del av angrepet på Egypt?
 - Josefus (1. årh. e.Kr.) tolker det som en pest
 - Moderne forslag: En epidemi, kolera e.l. pga vannmangelen
 - Det var vanlig å tolke det som guddommelig inngripen når noe overnaturlig skjedde.

KAP 38–39: HISKIAS HELBREDELSE OG BESØKET FRA BABEL

Hiskia kunne ha brukt anledningen til å fortelle om Herren, sin åndelige rikdom, til nasjonene (12:4-5, 24:14-16), men i stedet viser han fram sin jordiske rikdom. Kap 1-39 ender med å forutsi eksilet i Babylon.

38,1: «På den tiden»?

► Hvis Hiskia døde i 697 f.Kr., ble han syk i 712 f.Kr. Dette passer med at Merodak Baladan var konge i Babel 721-710 f.Kr. Det gir også mening at Babel ville knytte kontakt med anti-assyriske Juda.

► I så fall skjer kap 38-39 kronologisk før kap 36-37. *Hvorfor denne rekkefølgen, hvis Hiskia faktisk lærte å stole på Gud i 701?*

1. For å vise at de ikke må stole på noen menneskelig leder, for selv de beste svikter. Hiskia er heller ikke Immanuel/Messias. De kan stole på Gud også når de ikke har en konge i eksilet.

2. For å vise hvorfor boka ikke kan ha en happy ending med kap 37. Både Hiskia og Jerusalem har fått en midlertidig utsettelse, men problemet er ikke løst. Det går mye dypere, og kap 40-66 gir svaret.

3. Når presset er borte, blir han opptatt av denne verdens rikdommer. Å stole på Gud må være en livsstil og ikke enkelthandlinger. Kap 40-66 blir nødvendige for å forklare hvordan dette kan bli mulig.

4. For å vise hvorfor Juda falt til Babylon senere, selv om Gud var til å stole på mot Assyria. Introduserer 40-66 som fokuserer på eksilet i Babylon.

TRO = TILLIT

KAP 1-39

- ▶ Kap 1-39 har vist gang på gang at å stole på Gud er grunnleggende. Tillit til at Gud kan stoles på = tro.
- ▶ Hva ville kap 1-39 bety for de første leserne?
 1. **For folket før eksilet:** De må innse sin identitet som Guds folk som han har utvalgt med en hensikt og stole på at han vil bevare og beskytte dem mot fiendene deres når de holder seg til ham.
 2. **For folket i eksil:** De må innse at de havnet der fordi de ikke stolte på Gud (og dermed ikke holdt seg til ham og Moseloven), men at Gud er større enn Babylon. Fordi de har vendt seg til ham og stoler på ham, vil han få dem hjem igjen slik at hans plan kan fortsette.

(Kap 40-66 forklarer hvordan de kan settes i stand til å bli Guds tjenere når de stoler på ham.)

«HVA ER DET DU STOLER PÅ, SIDEN DU KJENNER DEG SÅ TRYGG?»

Hva er det du stoler på?

Å stole på Gud handler ikke om å avstå fra å bruke hodet, eller ikke å gjøre noen innsats selv.

Det går egentlig ikke an å tro på Jesus og samtidig ikke stole på Gud. Troen på at Jesus frelser er basert på at Gud er til å stole på.

Å stole på Gud handler mest av alt om å ha tillit til Gud for din evige framtid — at korset frelser og at han, uansett vanskeligheter i dette livet, vil få deg hjem til seg.

Ikke noe annet må få ta Guds plass ved at vi stoler mer på det enn på Gud når det gjelder frelsen.

Kjenner du deg trygg?

«Er det egentlig tåpelig å stole på Gud? Det går jo ikke alltid så bra med livet mitt...»

«Kanskje det er Gud som står bak disse vanskelighetene?»

«Er det ekstremt å leve etter Bibelens moral? Mente Gud egentlig at jeg skulle ta det så seriøst? Andre synes jo det er intolerant og diskriminerende...»

«Er det egentlig tåpelig å tro på Gud når de fleste rundt meg ikke gjør det?»

HVA GJØR VI I VANSKELIGE SITUASJONER? (FRA SALME 86)

1. MINN DEG SELV PÅ HVEM GUD ER OG HANS KARAKTER. HVA HAR HAN SAGT OM SEG SELV?
2. BE OM HJELP TIL Å LEVE RETT – SELV OM DU KANSKJE TIL OG MED ER SINT PÅ GUD.
3. BE OM Å KLARE Å LEVE I VISSHETEN OM AT GUD ER TROFAST – SELV OM DETTE KAN SE ANNERLEDES UT ENN DU HADDE TENKT.
4. GI GUD ÆRE UANSETT, OG VÆR EVIG TAKKNEMLIG FOR AT HAN ALLEREDE HAR GJORT DET ALLER STØRSTE: GITT DEG EVIG LIV VED TROEN PÅ JESUS.

DO IT AGAIN:

*Walking around these walls
I thought by now they'd fall
But You have never failed me yet
Waiting for change to come
Knowing the battle's won
For You have never failed me yet
Your promise still stands
Great is Your faithfulness
I'm still in Your hands
This is my confidence
You've never failed me yet
I know the night won't last
Your word will come to pass
My heart will sing Your praise again
Jesus You're still enough
Keep me within Your love
My heart will sing Your praise again*

GUD HAR FORTSATT KONTROLLEN OG GIR HÅP

Kap 40-48

1-5	Introduksjon: Problemet	1-12: Dom og håp for Jerusalem	Del 1: Synd og dom
6	Kortversjonen av løsningen (Jesajas kall)		
7-12	Gud er til å stole på, ikke nasjonene. (1. test)		
13-23	Nasjonene dømmes	13-27: Dom og håp for nasjonene	
24-27	Hele jorden skal dømmes		
28-33	Ikke stol på Egypt for hjelp mot Assyria	28-39: Trusselen fra Assyria	
34-35	Oppsummering & konklusjon: Edoms vei eller Guds vei?		
36-39	Hiskia som en som stoler på Gud (2. test)		
40	Eksilet skal ta slutt	40-48: Gud har fortsatt kontrollen og gir håp	
41-47	Gud mot avgudene		
48	Israel er fortsatt troløse, men Gud skal gjøre noe nytt		
49	Herrens tjener skal være et lys for nasjonene	49-55: Herrens tjener fullfører Guds plan	Del 2: Gjenopprettelse
50-53	Herrens tjener skal avvises og dø som skyldoffer		
54-55	Takknemlighet for Herrens rettferdighet for alle		
56-59	Lev etter Guds karakter, ikke i loviskhet	56-66: Hvordan leve ut Guds vilje	
60-66	Klimaks: Gud vil fullføre alle ting		

HOVEDTEMAER I KAP 40-48: TRØST OG MOTIVASJON TIL Å TJENE GUD

Gud:

- Den første og den siste, den eneste, kan ikke sammenlignes med noe (40:12-26, 41:1-6, 43:10, 44:6, 44:8, 45:5-6, 45:18, 45:21-22, 46:9, 48:12).
 - *Ingen konkurranse mellom Gud og avgudene*
 - *Han er ikke overvunnet av hverken babylonerne eller de babylonske gudene*
- Bare Gud vet fremtiden (41:21-29, 42:8-9, 44:7, 44:24-28, 45:11, 45:20-21, 46:5-11, 48:3-8).
 - *Sier på forhånd at Kyros vil la dem vende hjem, slik at de skal vende seg til Gud når de ser at det skjer.*

*Kap 1-39 fokuserte på å stole på Gud framfor mennesker og verdslig makt.
I kap 40-48 er fokuset mer på å stole på Gud i stedet for avguder og ånder.*

HOVEDTEMAER I KAP 40-48: TRØST OG MOTIVASJON TIL Å TJENE GUD

Israel:

- Er fortsatt Herrens tjenere, de er ikke forkastet. Uansett hva som har hendt, er de utvalgt og elsket av Gud, og han vil fortsatt bruke dem. (41:8-9, 43:1-7, 10, 44:21)
- De trenger ikke frykte (41:10, 41:13-14, 43:1-5, 44:8)
- De er tilgitt (40:2, 43:25, 44:22)
- Gud skal gi dem styrke (40:27-31, 41:10)
- Han vil redde dem ved *en ny utgang*, denne gang fra Babylon. (40:3-5, 43:14-20, 44:27, 48:20-21)

Hensikt: Få folket i eksil til å respondere med tillit til Gud i stedet for å være fortvilet.

A scenic landscape featuring a range of snow-capped mountains in the background, a dense forest of evergreen trees in the middle ground, and a calm lake in the foreground that perfectly reflects the mountains and trees. The sky is clear and blue.

KAN VI BRUKE VERS FRA KAP 40-48 OM OSS SELV?

«TJENERSANGENE»

- Skilt ut og kalt dette siden 1892 (Bernhard Duhm)
- 4 avsnitt som handler om «Herrens tjener». Skiller seg ut fordi det brukes om en enkeltperson og ikke om folket.
- Også adskilt fra Jesaja selv («han» vs. «vi», «oss», «våre»)

Tolkninger:

1. enkeltperson: *historisk* (uvisst hvem)
2. kollektivt: *Israel* (jødisk tolkning)
3. enkeltperson: *Messias* (adskilt fra folket)

1. SANG (42:1-9): RETTFERDIG KONGE

- Herrens utvalgte
- «I ham har jeg min glede» (Matt 3:17, 17:5)
- Guds Ånd er over ham (som med kongene)
- Skal bringe rettferdighet til nasjonene (spesielt kongens ansvar)
- Gjør ikke mye ut av seg (v. 2-3)
- Skal være et lys for folkeslagene, de blinde og fangene i mørket
- Brukes om Jesus i Matt 12:18-21

Hva betyr det for oss at Jesus er den rettferdige kongen?

HERRENS TJENER FULLFØRER GUDS PLAN

Kap 49-55

1-5	Introduksjon: Problemet	1-12: Dom og håp for Jerusalem	Del 1: Synd og dom
6	Kortversjonen av løsningen (Jesajas kall)		
7-12	Gud er til å stole på, ikke nasjonene. (1. test)		
13-23	Nasjonene dømmes	13-27: Dom og håp for nasjonene	
24-27	Hele jorden skal dømmes		
28-33	Ikke stol på Egypt for hjelp mot Assyria	28-39: Trusselen fra Assyria	
34-35	Oppsummering & konklusjon: Edoms vei eller Guds vei?		
36-39	Hiskia som en som stoler på Gud (2. test)		
40	Eksilet skal ta slutt	40-48: Gud har fortsatt kontrollen og gir håp	
41-47	Gud mot avgudene		
48	Israel er fortsatt troløse, men Gud skal gjøre noe nytt		
49	Herrens tjener skal være et lys for nasjonene	49-55: Herrens tjener fullfører Guds plan	Del 2: Gjenopprettelse
50-53	Herrens tjener skal avvises og dø som skyldoffer		
54-55	Takknemlighet for Herrens rettferdighet for alle		
56-59	Lev etter Guds karakter, ikke i loviskhet	56-66: Hvordan leve ut Guds vilje	
60-66	Klimaks: Gud vil fullføre alle ting		

2. SANG (49:1-6): PROFET

- 1. person
- Kalt fra fødselen av
- Har et kvast budskap
- Skjult av Gud
- En personifisering av Israel, ikke Israel som nasjon.
- Møter motstand (som alle profetene)
- Oppgave:
 1. Føre de bevarte av Israel tilbake til Gud
 2. Gi frelse til alle andre folkeslag (Luk 2:32, Apg 13:47)

*Hva betyr det for oss at Jesus er Profeten?
(5. Mos 18:15-19, Joh 7:40)*

3. SANG (50:4-9): DISIPPEL

- 1. person
- En lydige disippel, med åpent øre og klar tunge
- Villig til å lide
- Skal bli frikjent
- Stoler på Gud

Hvordan viser Jesus oss hva det vil si å være en disippel?

52:7-12

- Hvor vakre de er der de løper over fjellene, føttene til den som bringer bud, forkynner fred, bringer *godt budskap*, forkynner frelse og sier til Sion: "Din Gud er konge!" (v. 7)
- Hva er *evangeliet*?: At Gud er konge (den egentlige kongen), og at Guds (konge-)rike gir fred og frelse/redning.
- Det loves noen gode nyheter i framtiden

"How beautiful are the feet
of messengers
who bring good news!"
Romans 10:15

«TJENERSANGENE»

1. sang (42:1-9): Rettferdig konge
2. sang (49:1-6): Profet
3. sang (50:4-9): Disippel
4. sang (52:13 - 53:12): Prestelig

Evangeliet er at

**JESUS ER UNIVERSETS
EGENTLIGE KONGE**

som skal komme igjen for å

RETTE OPP ALT

Det er virkelig **GODE NYHETER**
som det burde være lett å fortelle andre om

Derfor lever de som tror på dette budskapet

ETTER EN ANNEN STANDARD

De lever etter **DET FREMTIDIGE KONGERIKETS ETIKK**

Derfor hjelper de som tror på dette budskapet

DE FATTIGE OG HJELPELØSE

Siden Guds hensikt er å **RETTE OPP ALT**

*"Tiden er inne, Guds kongerike er kommet nær.
Vend om og tro på de gode nyhetene!" (Mark 1:15)*

4. SANG (52:13 – 53:12): PRESTELIG

- v. 13: Skal opphøyes
- v. 14: Var ødelagt til det ugjenkjennelige
- v. 15: Folkeslagene skal berøres
- v. 2: «Spire», «rotskudd» —> 11:1, 10
- v. 3: Var foraktet og forlatt
- v. 4-7, 10-12: Led for våre synder
- v. 8, 12: Døde for våre lovbrudd
- v. 9: Fikk sin grav hos en rik
- v. 10: Skal se etterkommere og leve lenge
- v. 11: Skal se lys og gjøre «de mange» rettferdige

Hva betyr det for oss at Jesus er Øverstepresten som selv blir offeret? (Heb 2:17, 4:15, 7:24-28)

ISAIAH 53

ANSWERING RABBIS' OBJECTIONS TO JESUS

An outdoor interview scene in Jerusalem. On the left, a man in a blue polo shirt is speaking. On the right, a man in a dark hoodie and a white kippah is holding a Rode microphone towards the first man. The background features the Dome of the Rock and the Old City walls under a clear sky.

THE FORBIDDEN CHAPTER

ISAIAH 53

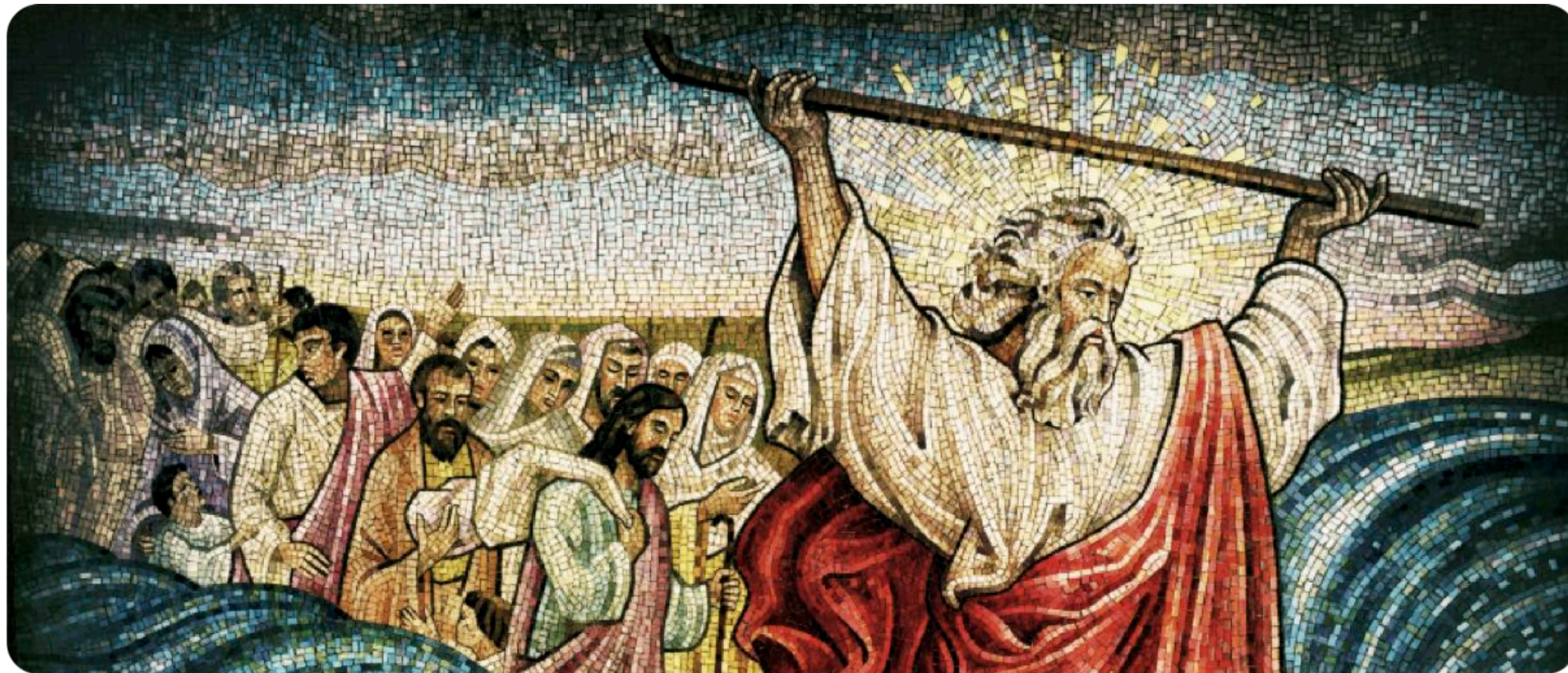
Ally • Anna
Ariel • Arielle • Brian • Carl
Charlie • Doreen
David • Doreen
Evan • Forrest
Holly • Ilya
Jamie • Jared
Judy • Karina
Leah • Maribel
Mark • Michael
Molly • N

HERRENS TJENER: OPPSUMMERING

- En individuell skikkelse, adskilt fra Israel (42:6, 49:5-6, 8, 53:8).
- «Israel» brukes likevel i 49:3, og «min tjener» brukes om Israel utenfor sangene (f.eks. 41:8), fordi denne tjeneren er alt det Israel skulle ha vært. Han oppfyller den rollen som Israel hadde blitt kalt til.
- Står i et helt spesielt forhold til Gud
- Er utvalgt og utrustet til å gjøre en enestående gjerning
- Har kongelige trekk, men en annerledes Messias: Ydmyk, skal utbre «retten», for både Israel og folkeslagene.
- Har profetiske trekk, men skiller seg ut fra alle andre profeter, inkl. Moses.
- Har prestelige trekk, men blir selv skyldofferet.
- Sprenger alle forbilder, både kongelige, profetiske og prestelige.
- 4. sang brukes tydelig om Jesus i Matt 8:17, Luk 22:37 (av Jesus selv), Joh 12:38, Apg 8:30-35 og 1 Pet 2:22-25.

Gordon P. Hugenberger:

«Bare ved å anerkjenne tjeneren som hovedsakelig en «ny Moses» kan man ivareta både tjenersangenes enhet med konteksten, som er dominert av bilder om et nytt exodus, og den ellers forvirrende kombinasjonen av kollektivt og individuelt, så vel som de profetiske, kongelige og prestelige trekk i beskrivelsen av tjeneren.»

KAP 49–55: EN OPPSUMMERING

Hovedpoenget i kap 49-52 er en økende forventning om Israels frelse (*f.eks.* 49:8, 51:5-8, 52:6-12). I kap 54-55 jubles det over at det at dette er oppnådd (54:1, 11-15, 55:1-3). Hva har kommet i mellom?

- *Kapittel 53! (eg. 52:13 — 53:12)*
- *En progresjon?*

KAP 52: LØFTE OM AT GUD VIL KOMME TILBAKE OG VÆRE KONGE

KAP 53: HERRENS LIDENDE TJENER

KAP 54: EN NY PAKT

KAP 55: NYSKAPELSE

KAP 49–55: EN OPPSUMMERING

Kap 53 gjør det mulig for Israel å bli Herrens tjenere (plutselig flertall i 54:17), løst ut (54:8), et vitne og et lys for folkene (55:4-5). Herrens tjener blir det folket ikke klarte å være.

Gud fortsetter å kalle sitt folk til å være hans tjenere slik at verden kan kjenne ham. Men dette er bare mulig fordi Herrens tjener har løst oss ut og blitt det vi ikke klarer å være.

HVORDAN LEVE UT GUDS VILJE

Kap 56-66

1-5	Introduksjon: Problemet	1-12: Dom og håp for Jerusalem	Del 1: Synd og dom
6	Kortversjonen av løsningen (Jesajas kall)		
7-12	Gud er til å stole på, ikke nasjonene. (1. test)		
13-23	Nasjonene dømmes	13-27: Dom og håp for nasjonene	
24-27	Hele jorden skal dømmes		
28-33	Ikke stol på Egypt for hjelp mot Assyria	28-39: Trusselen fra Assyria	
34-35	Oppsummering & konklusjon: Edoms vei eller Guds vei?		
36-39	Hiskia som en som stoler på Gud (2. test)		
40	Eksilet skal ta slutt	40-48: Gud har fortsatt kontrollen og gir håp	
41-47	Gud mot avgudene		
48	Israel er fortsatt troløse, men Gud skal gjøre noe nytt		
49	Herrens tjener skal være et lys for nasjonene	49-55: Herrens tjener fullfører Guds plan	Del 2: Gjenopprettelse
50-53	Herrens tjener skal avvises og dø som skyldoffer		
54-55	Takknemlighet for Herrens rettferdighet for alle		
56-59	Lev etter Guds karakter, ikke i loviskhet	56-66: Hvordan leve ut Guds vilje	
60-66	Klimaks: Gud vil fullføre alle ting		

KAP 56-66: HVORDAN LEVE UT GUDS VILJE

- Den mest forvirrende delen? Standpunktet ser ut til å ha blitt flyttet videre fram til folket i Jerusalem etter eksilet, men er budskapet gitt i en 700-talls kontekst?
- Hvis ikke har de jo ikke lært *noe* av eksilet og ofrer fortsatt barn til avguder (57:5).
 - Hvorfor minne dem om dette hvis de ikke gjør slikt lenger? Vi finner heller ingen spor av dette i de etter-eksilske bøkene.
 - En metaforisk tolkning av syndene virker som en litt for lettvent utvei.
- Teorien om «Trito-Jesaja» kan føre til at denne delen løsrives fra resten av boka og at man går glipp av helheten. Å konstruere en historisk kontekst på 500-tallet for disse kapitlene kan da bli skivebom.
- Ligner på kap 1-39 igjen. Forståelig hvis Jesaja sa det på 700-tallet (og 1:1 gir jo hele boka en 700-talls kontekst).
- En slags dobbelthet? Både 700-tallet og etter eksilet? Ville gi mening til folket på Jesajas tid, og senere lesere måtte forstå at de ikke måtte oppføre seg slik igjen etter eksilet.
- Ikke tro at de var hellige i seg selv pga utfrielsen? (65:5)

KAP 56-66: HVORDAN LEVE UT GUDS VILJE

- Etter *grunnlaget* (kap 1-39), *motivasjonen* (kap 40-48) og *middelet* (49-55)... hva gjenstår?
 - ➔ *Livet videre og målet*
- I kap 40-53 nevnes Herrens «tjener» (entall) 19 ganger (NO11), og aldri i flertall. Fra 54:17 nevnes Herrens «tjenere» bare i flertall — og aldri i entall (56:6, 61:6, 65:9, 65:13-15, 66:14).
 1. Jesajas skyld blir tatt bort slik at han kan tale for Gud (6:8) og være Guds tjener blant folk som ikke vil høre (6:9-10).
 2. Israels skyld tas bort (f.eks. 40:2) og de fris ut fra Babylon for å være Guds tjenere blant folkeslagene.
 3. Denne utfrielsen peker fram på at *Herrens lidende tjener*, som representerer hele folket og som blir det Israel aldri vil klare, skal få mange «etterkommere» (53:10) som vil være *Herrens tjenere*.

Hovedtema:

Nødvendigheten av å leve ut Guds rettferdighet (54:17 —> 56:1)

Kap 56-59: Fokus på hva mennesket ikke får til. Gud mener ikke loviskhet (56:1-8, 58:1-14). Hans karakter må bli en del av levemåten.

Kap 60-66: Fokus på hva Gud kan få til. Han vil fullføre alle ting.

A

56,1-8: Lev ut rettferdigheten de har fått. **Utlendinger** skal regnes som Guds folk og være hans tjenere.

B

56,9—59:14: Israels synd skiller dem fra Gud, blinde ledere, *Herren helbreder den som er knust i ånden*, rett faste og sabbat.

C

59,15-21: Herren griper inn med hevn og frelse. Han skal løse ut Sion, hans Ånd skal være over dem.

D

Kap 60-62: Folkeslagene går mot (det nye) Jerusalems lys. Åpne porter, folkeslagenes rikdom kommer, ingen vold, Herren er lyset og herligheten, alle er rettferdige og eier landet til evig tid. *Herrens tjener har Guds Ånd, forkynner et godt budskap og kommer med frihet*. Sion skal gjenoppbygges, folket kalles Guds tjenere. Gud gleder seg over Sion, hans brud, som skal bli en lovsang på jorden.

C

63,1-6: Herren dømmer alle folkeslag (representert ved Edom) på hevners dag, for å løse ut Guds folk.

B

63,7—66,17: Folket innser sin synd, omvender seg og ber om frelse. Herren straffer det trassige folket, men en rest blir igjen og skal bli velsignet og juble. En ny himmel og en ny jord, Herrens tjenere skal bo i Det nye Jerusalem, ikke mer gråt, ingen dør tidlig, paktsvelsignelser, fred, ikke ondskap eller ødeleggelse på Herrens hellige fjell.

A

66,18-24: Alle folkeslag kommer for å se Guds herlighet. Noen sendes ut for å fortelle om den blant folkeslagene. Folkeslagene kalles Israels brødre og skal komme til Herrens hellige fjell som offergaver. Det nye skaperverket og Guds folk skal alltid bestå. Likene av de som gjorde opprør mot Gud skal være utenfor byen.

«KALLER DU DETTE FOR FASTE?» (58:5)

Hvorfor faste fra mat?

Oppdage din egen avhengighet?

Hvorfor faste fra sosiale medier e.l.?

Sette mer pris på det skapte? Åpne deg for Gud? Slanke deg? Få lest flere bøker?

Hva er egentlig faste?

Kristen faste er mer enn å avstå fra noe (v. 5, Matt 6:16)

Faste henger sammen med bønn (v. 4, 9a, Mark 9:29, Luk 2:37, 5:33, Apg 13:3, 14:23), spesielt i forbindelse med sorg/omvendelse (Dan 9:3, Joel 1:14, 2:12, Jona 3:5-8).

Å elske sin neste er viktigere (v. 6-7, 9b-10)

Er faste uten bønn egentlig en faste Gud vil ha? («Kaller du dette for faste?»)

KAP 65-66

- 65,17-25: Det nye rensede Jerusalem. Det endelige målet, hva de som stoler på Gud har i vente.
 - 65,19-20: Døden har ikke makt lenger (25,8)
 - 65,21: 5. Mos 28:30 —> Ingen forbannelse (Åp 22:3)
- 66,18-24
 - 66,19: Et bilde på «alle folkeslag», langt bort i alle retninger
 - 66,20-21: Folkeslagene er Israels «brødre», de skal komme med rene offer
 - 66,22: Evigheten
 - 66,24: Dom (Åp 20:14, 21:27, 22:15)

AVSLUTNING

Hovedtema: Gud kaller sitt folk til å stole på ham og bli hans tjenere slik at verden kan kjenne ham og bli reddet

A. Hva vil denne boka fortelle de første leserne?

- De vil bli både fysisk og åndelig rensset ved eksilet i Babylon, og det er viktig at de har riktig fokus og holder seg til Gud etter eksilet og ikke faller tilbake i gamle spor, så de kan være Herrens tjenere slik han hele veien har tenkt, slik at verden kan kjenne Gud og bli reddet.

B. Hva vil denne boka fortelle oss?

- Vi har blitt rensset og synden vår er blitt sonet. Vi er blitt hans tjenere - ikke fordi vi er perfekte (jf. Kap 56-59) - men fordi han har gjort det mulig for oss (Kap 53), og fordi vi gir ham rom til å bruke oss til å fullføre sin plan (Kap 60-66).
- Gud sender Jesaja til Israel, han sender Israel til folkeslagene, og han sender oss til verden. Sier vi «send meg!» i respons, som Jesaja i Kap 6, og som Gud ønsker at Israel skal si i denne boka?